

پیشگفتار

قرن بیستم را باید عصر رسانه‌ها و ارتباطات دانست. میلیون‌ها نفر از مردم جهان، هر روز از طریق عکس و تصویر از جریان رویدادها و تحولات سیاسی، علمی و هنری آگاه می‌شوند. رسانه‌ها با بهره‌گیری از عکس و تصویر، در ابعاد مختلف، گاه به شکل روزنامه، مجله، کتاب و گاه به صورت اسلاید، فیلم، تلویزیون و ویدیو، همواره درر شد آگاهی عمومی نقش انکارناپذیری داشته‌اند. اگر انسان قدم بر کره ماه می‌گذارد یا در اعماق اقیانوسها کندوکاو می‌کند، عکس و تصویر با چشم ناظر، همگام و همراه است و در ثبت لحظات حساس و باشکوه به وی مدد می‌رساند. به عبارت دیگر، عکس و عکاس را باید چشمان هوشمند قرن معاصر دانست؛ چشمانی نافذ و گویا که علاوه بر تأثیرگذاری عمیق و اساسی در زندگی انسان امروز، شاهد و حافظ ارزشهای مختلف و وسیله ثبت وقایع و حقایق علمی و تاریخی و هنری است.

عکاسی را باید یکی از بزرگ‌ترین اختراعات بشری دانست و آن را به مثابه علم و هنری که جلوه‌های مختلف آن در زندگی بشر و پیشرفت علوم مختلف نقش اساسی و تعیین‌کننده دارد، مورد بررسی قرار داد و چه بهتر که ابعاد این کاوش در حیطه تاریخ و سبکها و مکاتب عکاسی مطمح نظر قرار گیرد. در کتاب حاضر بدین مهم پرداخته شده است: تاریخ عکاسی ایران به طور فشرده و اجمال در بخش اول و سبکها و مکاتب عکاسی جهان در بخش دوم تبیین شده است. شایان ذکر است که بخش دوم، ترجمه کتاب عکاسی در قرن بیستم اثر به یادماندنی زنده‌یاد پطرس تاسک، استاد گروه عکاسی دانشکده فیلم و تلویزیون آکادمی هنرهای پراگ و از محققان به نام چک اسلواکی است. تاسک در سال 1927 در پراگ متولد شد. وی بیش از 200 مقاله و 14 کتاب در زمینه‌های گوناگون عکاسی به رشته تحریر درآورد. او برای تألیف کتاب عکاسی در قرن بیستم و جمع‌آوری مآخذ و عکسهای آن 10 سال وقت صرف کرد و به کشورهای آلمان و انگلستان سفر نمود. تاسک در سال 1991 روی در نقاب خاک کشید. بنا به گفته یکی از همکارانش، پس از فوت تاسک و بازنشستگی دکتر یان اشموک، مدیر گروه عکاسی دانشکده مزبور، چنان رخنه‌ای در گروه عکاسی ایجاد شد که شاید تا سالیان دراز قابل جبران نباشد.

کتاب عکاسی در قرن بیستم متن درسی دانشجویان رشته عکاسی دانشکده فیلم و تلویزیون پراگ بود که نسخه آلمانی و ترجمه انگلیسی آن نیز در سایر کشورها با استقبال مواجه شد. ترجمه فارسی آن نیز در همان اولین چاپ در سال 1368، در ردیف کتابهای برگزیده دانشگاهی کشور قرار گرفت و اکنون خوشبختم که به همت سازمان «سمت» با بازنگری مجدد متن، امکان تجدید چاپ بهینه آن فراهم و کلیاتی نیز در مورد تاریخ عکاسی ایران به آن منضم شده است.

در اینجا لازم است ضمن تشکر از اولیای امور در سازمان «سمت»، معاونت پژوهشی و مسئول گروه هنر، از نکته‌سنجی‌ها و دقت نظر به جای سرکار خانم معلم، ویراستار اثر، صمیمانه قدردانی نمایم. همچنین از دوستان ارجمندم آقایان مهرداد نجم‌آبادی و اسماعیل عباسی که در مواردی یاری‌ام دادند، سپاسگزارم و خود را رهین لطف جناب نجم‌آبادی می‌دانم که دست‌نوشته‌های خویش را در باب سرآغاز عکاسی در ایران، بی‌دریغ در اختیار اینجانب گذاردند.

از آنجا که هیچ آفریده‌ای، جز پاکان درگاه احدیت، از خطا مبرا نیست، از خوانندگان فاضل انتظار دارم سهو و خطاها را به دیده اغماض بنگرند و بر این طالب علم بی‌بضاعت ببخشایند.